

O LUCRARE-EVENIMENT

*dr. conf. univ. Virgil PÂSLARIUC,
Facultatea de Istorie și Filozofie, USM*

Simbolurile statului constituie elemente intrinseci ale suveranității sale. De aceea, fiecare entitate politică încearcă în primul rând să se individualizeze prin crearea și diseminarea propriilor simbolici. Autorii acestui volum și-au propus să analizeze evoluția heraldică, sigilografică, sfragistică, numismatică, faleristică sau vexilologică a Republicii Moldova atât din perspectivă sincronică, cât și diacronică, reușind să elaboreze o lucrare-eveniment în peisajul istoriografic regional sau chiar european.

În studiul introductiv se face o prezentare generală a lucrării (*1. Notă asupra ediției; 2. Republica Moldova. Date generale; 3. Simbolica națională. Preliminarii teoretice*), anunțându-se și obiectivele pe care colectivul de autori au urmărit să le atingă.

Un loc important în economia lucrării îl ocupă studiarea originii, evoluției și funcționării simbolurilor primare ale Republicii Moldova (Capitolele I-III, Silviu Andrieș-Tabac). Acestea

sunt cele mai importante simboluri reprezentative, expresii ale suveranității naționale care se bucură de o reglementare riguroasă și protejată la nivel legislativ.

Temeinic din punct de vedere teoretic, capitolul despre *Stema de Stat* este, fără exagerare, cel mai solid studiu heraldic dedicat acestui simbol de la adoptarea lui. Autorul prezintă și descrie, pas cu pas, într-un limbaj profesionist, dar accesibil, elementele Stemei de Stat, în întreaga lor evoluție, atât sub aspectul semnificației, cât și al funcționalității. Deosebit de utile sunt imaginile, într-un număr impresionant inserate în capitol (p. 40-96), în care putem observa întreaga evoluție a heraldicii moldovenești din Evul Mediu până în zilele noastre.

Cu toate că Republica Moldova nu este urmașul de drept al statului medieval Țara Moldovei, autorul observă corect că tradiția heraldică moldovenească a fost asimilată în memoria colectivă a societății dintre Prut și Nistru, intrând definitiv în conștiința publică a cetățenilor statului nostru. Astfel, arată autorul, după anexarea Basarabiei la Imperiul rus, marca heraldică, cu chip de bour – elementul simbolic central al tradiției etatice moldovenești – a fost inclusă în stemele regionale ale noii provincii rusești (1817, 1826, 1873), fiind acceptată și în

*Simbolurile naționale ale Republicii Moldova, coordonator și redactor științific
dr. Silviu Andrieș-Tabac, Chișinău, Instituția Publică "Enciclopedia Moldovei", 2010, 635 p.*

scurta perioadă a autonomiei regiunii din 1917-1918. După Unire, blazonul vechiului principat moldav a intrat alături de cel al altor provincii istorice (Țara Românească, Transilvania și Dobrogea) în stema statului unitar român, reprezentând și cele două provincii moldovenești reîntregite – Basarabia și Bucovina.

Regimul sovietic nu a fost interesat să restabilească simbolistica istorică a republicilor anexate, de aceea pentru RSSM a fost creată o stemă nouă, antiistorică, în care se scoteau în evidență anumite caracteristici stereotipizate ale regiunii cu accentul pus pe caracterul său agrar (spice, porumb, struguri, legume etc.), în mod arbitrar fiind aleasă și cromatica oficială a noii entități statale (bicolorul verde-roșu). Cu lux de amănunte, autorul explică contextul și modul în care s-a elaborat și adoptat noua simbolică politico-statală a Republicii Moldova la 1990, prin realizarea unei steme compozite, de compromis între tradiția istorică (capul de bour) și cea de expresie „națională” – acvila romană – ca simbol al romanității populației majoritare din acest teritoriu.

Următorul capitol este dedicat *Drapelului de Stat al Republicii Moldova*. După o amănunțită introducere vexilologică, autorul explică traseul istoric de constituire a drapelului moldovenesc, bazându-se pe variate surse documentare, dar mai ales iconografice (p. 134-165). Acest studiu nu este doar util, ci și extrem de actual, deoarece în zilele noastre asistăm la reactivarea unui val contestatar al cromaticii naționale a statului nostru, motivat politic și ideologic, dar fără un suport științific solid. Pentru expertiză științifică, am recomanda cu deosebită căldură „detractorilor” să facă cunoștință cu memoriul marelui heraldist Paul Gore, redactat încă la 1917, în care se explică de ce albastru, galben și roșu constituie culorile noastre naționale (p. 166-167; pentru facilitarea actului comprehensiv, autorul prezintă și fotocopia documentului în original la p. 171-173).

Imnului de Stat îi este rezervat capitolul al III-lea, care începe cu un studiu comparativ-istoric al evoluției imnurilor naționale și de stat pe parcursul secolelor. O cercetare exhaustivă este dedicată evoluției imnurilor naționale de pe teritoriul Țărilor Române, Basarabiei, RSSM și Republicii Moldova, secunată de un bogat material ilustrativ, menit să ajute cititorul să sesizeze legătura strânsă dintre transformările de ordin politic și fluctuațiile preferințelor în materie de imnodică ale moldovenilor.

Simbolurile naționale secundare sau derivate:

sigiliul de stat, culorile naționale, pavilionul național, drapelul civil, pavilionul civil, drapelul de război, pavilionul de război, drapelul de luptă, însemnele de apartenență statală pe transportul internațional, însemnele de funcție ale șefilor statului, ale puterii executive și legislative au fost analizate în Capitolul al IV-lea (Silviu Andrieș-Tabac, Varvara Buzilă). Studiul naționalismelor arată că anume acest tip de simboluri, chiar dacă este clasificat drept secundar, joacă adesea un rol primordial în competiția simbolică purtată de majoritatea proiectelor identitare pe parcursul istoriei. Într-adevăr, „vizibilitatea” acestora în spațiul ideatic și mediatic le propulsează în rangul unor instrumente de propagandă redutabile (spre exemplu, pavilionul național sau drapelul de luptă, culorile naționale).

Dar partea descriptiv-teoretică nu constituie singura virtute a acestui capitol. Extrem de important sub aspect practic ni se pare compartimentul dedicat emblemelor naționale complementare și propunerilor făcute în acest sens de Comisia Națională de Heraldică. Analizând diverse candidaturi la acest statut onorific, fiecare din ele având în sprijin o solidă argumentare de ordin istoric, etnologic, heraldic, iconografic, semiotic, literar etc. s-au stabilit niște categorii bine definite, cum ar fi: *floarea națională* (candidaturi: busuiocul sau floarea de măcieș), *copacul național* (stejarul, cireșul amar, nucul), *planta (de cultură) națională* (vița de vie), *emblema animalieră națională* (bourul, oaia), *pasărea națională* (cocostârcul), *râul național* (Nistrul, Prutul), *sărbătoarea națională* (mărțișorul, hora, Paștele Blajinilor), *monumentul național* (Monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt din Chișinău). Menționăm că Republica Moldova, prin instituțiile sale culturale, ar fi trebuit să promoveze mai activ, alături de România și alte state balcanice, simbolurile sale naționale pentru ca acestea să fie incluse în lista patrimoniului cultural UNESCO, după cum recent fusese inclusă *Doina* (de altfel, nenominalizată de CNH).

Distincțiilor de stat, în toată varietatea și complexitatea lor, le este dedicat Capitolul V (Silviu Andrieș-Tabac, Vladimir Bogdan). Analiza sistemului național de decorații se face prin grila normativă, fiind descrise acele legi în care sunt indicate tipurile distincțiilor de stat și modul de acordare a acestora, dar și prin intermediul cercetării minuțioase a datelor statistice care urmăresc evoluția conferirilor în timpul existenței Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești și primele decenii ale statului independent Republica Moldova. Considerăm că materialul prezentat poate

constitui o sursă extrem de utilă pentru o eventuală investigare a politicilor remunerative ale statului moldovenesc în diverse etape istorice, care ar putea permite înțelegerea mai multor fenomene de ordin politic, social, economic, cultural etc.

Un *studiu numismatic* fundamentat analizează evoluția monedei naționale din Republica Moldova, atât din perspectivă istorică, cât și prin prisma stării sale actuale (Capitolul VI, Ana Boldureanu, Mihai Pătraș). Autorii anexează un vast material ilustrativ, în care cititorii pot urmări evoluția monedei moldovenești din secolul al XIV-lea până în prezent (p. 423-441).

Simbolurile forțelor armatei constituie subiectul capitolului al VII-lea (Constantin Manolache, Vitalie Ciobanu). Acesta este compartimentat în paragrafe dedicate simbolisticii Armatei Naționale, a Trupelor de Grăniceri și a celor de Carabinieri. Capitolul următor este rezervat descrierii *simbolicii serviciului vamal* din Republica Moldova (Petru Costin, Vitalie Ciobanu). În opinia noastră, pe lângă descrierea stemelor și emblemelor serviciilor respective, ar fi fost util să fie prezentate publicului cititor și gradele ierarhice ale acestor instituții, cu descifrarea informației de pe epoșeți, cocardă, insigne de petliță, ecusoane de mânecă, galoane etc., deoarece și ele prezintă însemne faleristice ce constituie subiectul lucrării date. Același lucru ar fi fost valabil pentru Procuratura generală (descrierea simbolicii căreia lipsește din volumul recenzat) și pentru SIS, evident în măsura în care acest tip de informații privind *instituțiile publice* sus-menționate nu intră sub incidența legii secretului de stat.

Capitolul al IX-lea este dedicat *simbolurilor oficiale ale Academiei de Științe* a Moldovei, menite să sublinieze importanța pe care o are știința în societatea noastră (Silviu Andrieș-Tabac).

Evoluției *heraldicii teritoriale* îi este rezervat capitolul al X-lea (Silviu Andrieș-Tabac). Autorul prezintă stemele și drapele finalizate a 20 de raioane, 24 de orașe și 27 de sate, care au fost oficial aprobate de Comisia Națională de Heraldică și Armorialul Central al Republicii Moldova sau, cum plastic se exprimă autorul, care au trecut „vămile științei și artei blazonului”. Din păcate, în această ordine de idei, trebuie să menționăm că există și unele cazuri de „contrabandă” grosieră care generează tensiuni inutile în societate, din cauza că simbolurile respective nu sunt conforme nici cu regulile științifice, nici cu normele elementare ale bunului simț. Aici trebuie să intervină foarte energic Comisia Națională de Heraldică în atribuțiile căreia, printre altele, intră „avizarea noilor însemne oficiale și supravegherea respectării normelor legale în ceea ce privește confecționarea, utilizarea și păstrarea adecvată a însemnelor oficiale”.

De altfel, ultimul capitol al lucrării recenzate este dedicat activității acestei instituții de resort (Vlad Mischevca, Mariana Șlapac).

Tabelul cronologic consacrat principalelor evenimente heraldice din Țara noastră și *Bibliografia selectivă* de la sfârșitul lucrării reprezintă niște instrumente utile de regăsire și verificare a informației.

Lucrarea este realizată în condiții grafice excepționale, atingând standardele unei ediții de lux.

Nicolae Coțofan. *Vas decorativ*, anii 1970, șamotă